

9

सङ्गीत वाद्ययन्त्रहरू

क्रियाकलाप १ आफ्नो उपकरणहरू जान्नुहोस्

यी भारतीय शास्त्रीय र लोक संगीतमा प्रयोग हुने केही वाद्ययन्त्रहरू हुन्।
तपाईं क्यूआर कोड स्क्यान गरेर (यस पृष्ठको माथिल्लो दायाँ कुनामा)
तिनीहरूको आवाज सुन्न सक्नुहुन्छ।



0337CH09



हारमोनियम



बाँसुरी



मृदांगम



सारंगी



बोर्ड



सन्तुर



सितार



सरोद



पाखवाज



शहनाई



मंजीरा

तपाईंले पहिले कुन वाद्ययन्त्र हरू सुन्नुभएको छ?
बुझ्नु गीतमा प्रयोग गरिएका वाद्य यन्त्रहरू पत्ता
लगाउनुहोस्?

शिक्षकको टिप्पणी

कक्षाको लागि विभिन्न
वाद्ययन्त्रहरू बजाउन सक्ने स्थानीय
संगीतकारहरूलाई आमन्त्रित
गर्नुहोस्।

क्रियाकलाप २ भान्साघरको आर्केस्ट्रा बनाओ

जब संगीतकारहरूको एक समूहले एक साथ विभिन्न वाद्ययन्त्रहरू बजाउँदछ र सँगै संगीत बनाउँदछ, यसलाई आर्केस्ट्रा भनिन्छ।

के तपाईं आफ्नो घरमा भान्सा आर्केस्ट्रा बनाउन सक्नुहुन्छ?

भान्साको अर्केस्ट्रामा कस्ता प्रकारका भान्साका वस्तुहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ?

के तपाईं आफ्नो भान्सा अर्केस्ट्रा खेल्न सक्नुहुन्छ उन्दै मजीया मामा, कोंकणी गीत जुन तपाईंले पहिले सिक्नुभएको छ, वा तपाईंलाई थाहा भएको कुनै अन्य गीत?



क्रियाकलाप ३ एउटा झ्याली बनाउनुहोस्!

बाट
तुम
जान्नुहोस् ?

झ्याली बाट भनिएको विभिन्न आवाजहरू झ्यालीमा भरिएको विभिन्न वस्तुद्वारा आधारित छ । तपाईं विभिन्न प्रकारका खाद्यान्न, गिट्टी, संगमरमर वा बीउहरू लिन सक्नुहुन्छ ।

यो आफैप्रयास गर्नुहोस् ।



कुन दानाले सबैभन्दा ठूलो आवाज निकाल्छ ?
के तपाईंले थप अनाज हरू थप्दा शेकरहरूले
अधिक आवाज निकाल्नुहुन्छ ?

झ्याली लय सिर्जना गर्न प्रयोग गरिने पर्युपासक वाद्ययन्त्रहरू हुन् ।
तिनीहरूलाई झ्याली भनिन्छ किनभने ध्वनि सिर्जना गरिएको छ
वाद्ययन्त्र हल्लाएर ।

आफ्नो बनाउनको लागि तिमीलाई चाहिएको अकर-

- एउटा सानो, पुनर्नवीनीकरण गरिएको बोतल ।
- एक मुट्टी सुख्खा ढाल वा अन्न, मोती, गिट्टी ।
- रड ।

तपाईंको झ्याली भेला गर्दै-

- एउटा बोतल भित्र र बाहिर पूरै सुकाउनुहोस् ।
- बोतलमा सुख्खा ढाल, नपकाएको भात वा आफूलाई मन पर्ने कुनै पनि चीज भर्नुहोस् । याद राख्नुहोस्, फरक वस्तुहरूले विभिन्न आवाजहरू बनाउनेछन् ।
- बोतलको बिरको मजले कस्र्नुहोस् ।
- बोतलको बाहिरी भाग सजाउनुहोस् । यसलाई आफ्नो मनपर्ने रडले रड लगाउनुहोस्, र यसमा ग्लिटर र स्टिकरहरू राख्नुहोस् ।
- बतल सुकनको निम्ति छाडी दिनु होस् ।
- तपाईंको झ्याली प्रयोगको लागि तयार छ ।



क्रियाकलाप ४ बाजागाजाको आवाज

हामी पछि बाजा बजाउन सिक्रेछौं तर पहिले हामी केही अन्य वाद्ययन्त्रहरूको आवाज सुनौं ।

डफला, डमरू, ढोल, ढोलक, ताबला,

इडाइकका, चेन्दे — यी वाद्ययन्त्रहरू हुन् जसको शरीर काठ वा तामाले बनेको हुन्छ

तर जसको अनुहार कहिले माथि र कहिले दायाँ र बायाँ तिर हुन्छ ।

तिनीहरू हात, छडी आदिले बजाइन्छ ।



तावील



घुमट

क्रियाकलाप ५

तपाईंले आफ्नो वरपरका चाडबाडहरूमा धेरै प्रकारका ड्रमहरू बजिरहेको देख्नुभएको होला। आउनुहोस्, हामी तिनीहरूको आवाज सुनौं र तिनीहरूका चित्रहरू पनि हेरौं।



नखुआइडोल



डाफली



नगादा



डोलू

केही वाद्ययन्त्रका चित्रहरू सङ्कलन गरी यहाँ टाँसुहोस्—



बाँसुरी



नागस्वरम



रणसिंह



शहनाई



क्रियाकलाप ६ सङ्गतको ढाँचाहरू सुनौ र सिको

संगीतमा ढाँचाहरू फेला पार्नुहोस् जहाँ माधुर्य वा लय दोहोरिन्छ ।

यी अभ्यासहरू अभ्यास गर्नुहोस् र तल दिइएका ढाँचाहरू अनुसरण गर्नुहोस् -

सा रे ग म प ध नि सा

सा नि ध प म ग रे सा

सारे रेग गम मप पध धनि निसा

सानि निध धप पम मग गरे रेसा

सारेग रेगम गमप मपध पधनि धनिसा

सानिध निधप धपम पमग मगरे गरेसा

सारेगम रेगमप गमपध मपधनि पधनिसा

सानिधप निधपम धपमग पमगरे मगरेसा

शिक्षकको टिप्पणी

केटाकेटीहरूलाई यो स्वरहरूलाई गुन्गुनाउने शैली, आकार र अलङ्कार वा सारगम शैलीमा गाउन दिनुहोस् । सधैं तिनीहरूलाई ताललाई ताली बजाएर वा कुनै पनि संगीतीय वाद्य यन्त्रको साथ राख्न दिनुहोस् ।

हामी विद्यार्थीहरूलाई गाउँदा सास नियन्त्रण गर्नुपर्छ भनेर पनि व्याख्या गर्न सक्छौं ।